

Öğrenci Gözünden: Hemşireliğin Bakım Verici Rolü

From the Student's Perspective: The Caring Role of Nursing

Hilal Kahraman¹ Özlem Ceyhan²

¹ Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, TÜRKİYE

² Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 19/03/2021

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 03/09/2021

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, **Published online:** 06/04/2022

ÖZ

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin bakım verici rolüne ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma bir ilde bulunan sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırma 2019-2020 eğitim- öğretim yılında aktif klinik uygulamaya katılan 282 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından literatür ışığında hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirenin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği (HBRTÖ)” formu kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin HBRTÖ toplam puan ortalaması 68.60 ± 7.34 olup, öğrencilerin hemşirelikte bakım verici role ilişkin tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca hemşirelik bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf lisans öğrencilerinin yaş ve cinsiyetlerinin hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir. Ancak mesleği sevdiği için tercih eden öğrencilerin “Hemşirenin Öz bakım Gereksinimlerini Gidermesi ve Danışmanlık Rolü” ($p=0.01$), “Hemşirenin Tedavi Sürecindeki Rolü” alt boyut ($p=0.04$) ve toplam ölçek puanlarının ($p=0.02$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının yüksek olduğu, mesleği sevdiği için tercih eden öğrencilerin hemşirelik mesleğinin bakım rollerine ilişkin daha olumlu tutum içinde oldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bakım, hemşirelik, hemşirelik eğitimi, bakım verici rol, tutum.

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to examine nursing students' attitudes towards the caregiver role.

Methods: The research was conducted with the third and fourth year students of the nursing department of the faculty of health sciences in a city. The research was conducted with 282 students who participated in active clinical practice in the 2019-2020 academic year. The research data were collected by the researchers using the "Personal Information Form" and "The Attitude Scale Regarding the Caregiver Role of the Nurse (ASNCR)", which were prepared by the researchers in the light of the literature.

Results: Nursing students' mean ASNCR total score was 68.60 ± 7.34 , and students' attitudes towards the caregiver role were found to be high. In addition, it was determined that the age and gender of the third and fourth year undergraduate students of the nursing department did not affect the attitudes of nurses towards caregiver roles. However, for those who prefer the profession because they love the profession, the Attitude Sub-Scale Regarding the Nurses' Meeting Self-Care Needs and Counseling Role ($p = 0.01$), the Attitude Sub-Scale Regarding the Nurses' Role in the Treatment Process ($p = 0.04$) and the total scale scores ($p = 0.02$) was found to be significantly higher.

Conclusion: It has been determined that nursing students have high attitudes towards the caregiver roles of nurses, and students who prefer the profession because they love the profession have more positive attitudes towards the care roles of the nursing profession.

Keywords: Attitude, care, caregiver role, nursing, nursing education.

ORCID IDs of the authors: HK: 0000-0001-6389-8039; ÖC: 0000-0002-1869-8713

Sorumlu yazar/Corresponding author: Hilal Kahraman

Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: hilalacetin@erciyes.edu.tr

Atf/Citation: Kahraman, H. & Ceyhan, Ö. (2022). Öğrenci gözünden: hemşireliğin bakım verici rolü. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 5(1), 60-66. DOI: 10.38108/ouhcd.897896

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Bakım, bireylerin biyolojik ihtiyaçlarının yanı sıra psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının da giderilmesini içeren çok yönlü bir kavramdır (Baykara, 2014). Bakım hasta için iyileştirici, hemşireler için de bireye yardım eylemlerini yerine getirme, fiziksel, sosyal ve ruhsal sorunlarını çözmeyi kapsayan bir süreçtir (Uzelli Yılmaz, 2017). Lydia E. Hall hemşireliği öz, tedavi ve bakım olmak üzere üç temel kavram bileşeni olarak ele almaktadır (Aktaş, 2013; Korhan, 2019). “Öz, tedavi ve bakım” kuramına göre öz ve tedavi kavramları doktor, sosyolog, psikolog, din görevlileri ile ortak yürütülürken bakımın yalnızca hemşire tarafından yürütüldüğü ifade edilmektedir (Aktaş, 2013).

Bakımı profesyonel rol olarak üstlenen meslek hemşireliktir. Bakım, duyu, düşünce, uygulama, değerlendirme gibi birçok boyutu içinde barındıran oldukça kapsamlı bir kavramdır (Baykara, 2014; Karaahmetoğlu ve Ecevit, 2017). Bakım rolü oldukça geniş kapsam içermesinin yanı sıra hemşireliğin bağımsız rollerinden olması nedeniyle meslekte önemli bir yere sahiptir. Hemşire bu rolünü aldığı eğitim ve deneyimlediği klinik tecrübelerle dayanarak yerine getirmektedir. Bakım rolünün etkin ve kaliteli şekilde yerine getirilmesi hastanede yatış süresinde azalmaya buna bağlı iş gücü ve zaman kaybının önlenmesine katkı sağlamaktadır (Koçak ve ark., 2014; Gökşin ve Erzincanlı, 2020).

Hemşirelik bakımını özel kılan, bakımın profesyonel bilgi ve beceriler doğrultusunda hastaya yansıtılmasıdır. Bu durum ancak hemşirelerin kazandığı tutumla hastaya aktarılabilir. Bu bağlamda bakımı sağlamada bilginin, becerinin, tutumun geliştirilmesi ve kullanılması hem bakımın hem hasta sonuçlarının iyileşmesinde önem taşımaktadır (Atar ve Aştı, 2012; Bayraktar ve Eşer, 2017). Bu bilgi, becerinin ve tutumun kazanılması ve geliştirilmesinde eğitim sürecinin büyük katkısı vardır. Hemşirelik eğitimi; bilgiyi bulma ve bilgiyi kullanma, kişilerarası iletişim, problem çözme, kritik ve bütüncül düşünme temelde hastayı rahatlatmayı amaçlayan bakımın temellerini içermektedir (Ortabag ve ark., 2010a). Oldukça kapsamlı olan bakımın temelinde yatan değer, inanç, anlayış ve tutum kavramları hemşirelere eğitim sürecinde kazandırılmaktadır. Teorik bilginin ve klinik uygulama becerilerinin kazandırıldığı eğitim sürecinde mesleğin temelini oluşturan bakım rolüne ilişkin becerilerde bu süreçte edinilmektedir (Ertem, 2007; Erzincanlı ve Yüksel, 2018; Gökşin ve Erzincanlı., 2020). Bireye özgü bakımın yerine getirildiği bakım verici rol, öğrencilere klinikte

vakalar üzerinde tanılama, planlama, uygulama ve değerlendirme basamakları ele alınarak kazandırılmaktadır. Öğrenciler bu basamakta hazırladıkları bakım planları ve bu doğrultuda girişimleri ile bakım verici rollerini kazanmakta ve pekiştirmektedir (Altınbaş ve İster, 2020; Erzincanlı ve Yüksel, 2018; Ortabag ve ark., 2010b).

Özellikle hasta bakımının öğretildiği klinik uygulamalar esnasında öğrencilerin bakıma yönelik beceri ve tutumlarının değerlendirilmesi, eksikliklerin tespit edilerek bu konuda gelişmelerinin sağlanması oldukça önemlidir (Atar ve Aştı, 2012; Pfaff ve ark., 2014; Yılmaz ve Gökdere Çınar, 2017). Hemşirelik öğrencilerinin bakım verici role ilişkin tutumlarının belirlenmesi bakım rolünü yerine getirirken yaşadıkları eksiklikleri tespit etmeye yarayacağı, ayrıca olumsuz tutum özelliklerinin olumlularıyla değiştirilmesine fırsat sağlayacağı ve bakım anlayışlarına ışık tutacağı, sonuç olarak klinik bakımın kalitesini artırmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Hemşire teorisyen Lydia E. Hall'in kuramı kapsamında bakımın hemşirelik mesleğinin sorumluluğunda olduğunun vurgulanması, hemşirelik mesleğini icra ederken ve mesleğin bilgi ve becerilerinin kazandırıldığı hemşirelik eğitiminde bakıma yönelik gelişme sağlamanın önemini ortaya koymaktadır (Aktaş, 2013; Korhan, 2019). Literatürde hemşirelerin bakım rolü tutumlarına ilişkin çalışmalar (Karaahmetoğlu ve Ecevit, 2017; Koçak ve ark., 2014) olmasına rağmen öğrencilerle yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin hemşirelerin bakım verici rolüne ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı türde planlanıp, yürütülmüştür. Tarama deseni ile yürütülen araştırma, konu ile ilgili yeni bilgi sağlamak, incelenen durum ya da olayı ortaya koymak amacıyla yapılmaktadır (Nahcivan, 2014). Bakım rolü, hemşireliğin en temel ve bağımsız rolü olması nedeniyle hemşire aday öğrencilerin bu role ilişkin tutumlarının belirlenmesi önem taşımaktadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma, bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümü öğrencileri ile yapılmıştır. Araştırmaya klinik uygulamaya çıkan ve bakıma aktif katılan üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri alınmıştır. Klinik uygulamaya çıkan 2.

sınıf öğrencileri gözlem amacıyla kliniğe çıkması ve bakıma tek başlarına katılmaması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırma evrenini 2019-2020 eğitim yılı güz döneminde eğitim gören 3. ve 4. sınıf hemşirelik bölümü öğrencilerinin tamamı (n:559) oluşturmuş, gönüllü olanların dahil edilmesi nedeniyle toplamda 282 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır.

Veri Toplama Form ve Araçları

Araştırmada literatür ışığında oluşturulan öğrencilerin sosyo-demografik ve hemşirelik eğitim durumlarına ilişkin soruların yer aldığı 6 soruluk “Kişisel Bilgi Formu” (Atar ve Aştı, 2012; Bayraktar ve Eşer, 2017; Yılmaz ve Gökdere Çınar, 2017) ve 16 soruluk “Hemşirelerin Bakım Verici Rolüne İlişkin Tutumları Ölçeği” formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilerin, yaşı, cinsiyeti, mezun olduğu lise, şu an kaçınıcı sınıf olduğu, mesleği seçme nedeni, bakımın hemşirenin temel görevi olduğunu düşünme durumunu içeren 6 soru bulunmaktadır.

Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği (HBRTÖ)

Ölçek 2014 yılında Koçak ve arkadaşları tarafından hemşirelerin bakım rolünü yerine getirme düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiş, geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçek 16 maddelik beşli likert tipi derecelendirme şeklindedir. Ölçek seçenekleri kesinlikle katılmıyorum (1 puan)’dan başlayarak kesinlikle katılıyorum (5 puan)’a kadardır. Ölçek değerlendirmesi maddelere verilen puanların ortalaması alınarak yapılmaktadır. Buna göre ölçekten alınan puan arttıkça hemşirelerin bakım verici rolüne ilişkin tutumlarının arttığı, ölçekten elde edilen puan azaldıkça bakım verici rolüne ilişkin tutumlarının azaldığı şeklinde yorumlanmaktadır. Üç alt boyutu bulunan ölçeğin birinci alt boyutu “Hemşirenin Özbakım Gereksinimlerini Gidermesi ve Danışmanlık Rolüne İlişkin Tutum Alt Ölçeği” olarak isimlendirilmiş, hemşirelerin bireylerin öz bakım ihtiyaçlarını giderme ve danışmanlığına ilişkin maddeleri içermektedir. İkinci alt boyut “Hemşirenin Bireyi Koruma ve Haklarına Saygılı Olma Rolüne İlişkin Tutum Alt Ölçeği” olarak isimlendirilmiş ve hemşirelerin bakım verdiği bireyi koruma ve onların haklarına saygı duymalarına ilişkin maddelere yer verilmiştir. Üçüncü alt boyut ise “Hemşirenin Tedavi Sürecindeki Rollerine İlişkin Tutum Alt Ölçeği” şeklinde isimlendirilmiş olup hemşirelerin bireylere uyguladıkları tedavi sürecine ilişkin

maddeleri kapsamaktadır. Ölçeğin iç tutarlık analizinde alt boyut bir Cronbach Alfa değeri 0.84, alt boyut iki için 0.83, alt boyut üç için 0.75’tir. Ölçeğin bütün maddeleri için toplam ölçek Cronbach Alpha değeri 0.90 bulunmuştur (Koçak vd., 2014). Bu çalışmada alt boyut 1 için Cronbach Alfa değeri 0.80, alt boyut iki için 0.66, alt boyut üç için 0.68 ve toplam ölçek Cronbach Alpha değeri 0.89 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler toplanmadan önce öğrencilere çalışmanın amacı açıklanmış, bu çalışmadan elde edilen verilerden herhangi bir not almayacakları ve eksiksiz doldurmalarının önemini anlatılması sağlanmıştır. Veriler, öğrencilerin ders saatleri dışındaki uygun bir zamanda, araştırmacı tarafından öğrencilere anket formlarının dağıtılarak yüz yüze uygulamaları şeklinde toplanmıştır. Öğrencilerin anketleri doldurmaları yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerden yazılı ve sözlü olurları alınarak bilgilendirilmiş onam formunu imzalamaları sağlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel analizleri SPSS 24.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde; tanımlayıcı istatistik yöntemleri, bağımsız gruplar için Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı kullanılmış olup istatistiksel olarak anlamlılık $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamalarının 21.28 ± 1.11 olduğu, %86.2’sinin kadın, %96.1’inin genel lise mezunu, %51.8’inin 4. sınıf öğrencisi olduğu, %61.7’sinin iş imkânı olması nedeni ile bölümü tercih ettiği ve %98.9’unun bakımın hemşireliğin temel görevi olduğunu kabul ettiği belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin HBRTÖ toplam puan ortalaması 68.60 ± 7.34 olup, öğrencilerin hemşirelerin bakım verici rolüne ilişkin tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin “Hemşirenin Öz Bakım Gereksinimlerini Gidermesi ve Danışmanlık Rolüne İlişkin Tutum” alt boyut puan ortalamasının 29.77 ± 3.54 , “Hemşirenin Bireyi Koruma ve Haklarına Saygılı Olma Rolüne Yönelik Tutum” alt boyut puan ortalamasının 17.80 ± 1.89 ve “Hemşirenin Tedavi Sürecindeki Rollerine İlişkin Tutum” alt boyut puan ortalamasının 21.02 ± 2.65 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Yaş ort. ($\bar{x} \pm ss$)	21.28±1.11	
Yaş		
19-21 yaş	187	66.3
22-24 yaş	90	31.9
25 yaş ve üzeri	5	1.8
Cinsiyet		
Kadın	243	86.2
Erkek	39	13.8
Mezun olduğu lise		
Sağlık Meslek Lisesi	11	3.9
Genel Lise	271	96.1
Sınıf		
3. sınıf	136	48.2
4. sınıf	146	51.8
Mesleği Seçme Nedeni*		
Mesleği sevmesi	96	34.0
Ailesinin İsteği	42	14.8
İş imkânı	174	61.7
Bakımın hemşirenin temel görevi olduğunu kabul etme		
Kabul eden	279	98.9
Kabul etmeyen	3	1.1

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin HBRTÖ toplam ve alt ölçek puan dağılımları

Alt Ölçekler / Toplam Ölçek	Ortalama± SS ($\bar{x} \pm ss$)	Min-Max
HBRTÖ Alt boyut 1	29.77±3.54	7-35
HBRTÖ Alt boyut 2	17.80±1.89	4-20
HBRTÖ Alt boyut 3	21.02±2.65	5-25
HBRTÖ Toplam	68.60±7.34	16-80

Öğrencilerin bazı tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek alt boyut ve toplam ölçek puan ortalamaları Tablo 3'te sunulmuştur. Yaş gruplarına göre ölçek alt boyut ve toplam puanları incelendiğinde 22-24 yaş grubunda olan öğrencilerin Hemşirenin Özbakım Gereksinimlerini Gidermesi ve Danışmanlık Rolüne İlişkin Tutum Alt Boyutu, Hemşirenin Bireyi Koruma ve Haklarına Saygılı Olma Rolüne İlişkin Tutum Alt Boyutu ve toplam ölçek puanlarının yüksek olduğu, ancak istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Cinsiyete göre hem HBRTÖ üç alt boyut

hem de toplam ölçek puan ortalamasının kadın grubunda yüksek olduğu, ancak istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Mezun olunan liseye göre ölçek puanları değerlendirildiğinde genel liseden mezun olanların alt boyut puan ve toplam ölçek puan ortalamaları yüksek saptanmış, ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Mesleği sevdiği için bölümü tercih eden öğrencilerin diğerlerine göre Hemşirenin Özbakım Gereksinimlerini Gidermesi ve Danışmanlık Rolüne İlişkin Tutum Alt Boyutu, Hemşirenin Bireyi Koruma ve Haklarına Saygılı Olma Rolüne İlişkin Tutum Alt Boyutu ve toplam ölçek puanlarının yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tartışma

Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelerin bakım verici rolüne ilişkin tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada öğrencilerin HBRTÖ toplam puan ortalamasının 68.60±7.34 olduğu ve hemşirelerin bakım verici rolüne ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Altınbaş ve İster'in hemşirelerle yapmış olduğu çalışmada toplam ölçek puan ortalamasının 61.07±9.68, hemşirelerle yapılan diğer bir çalışmada ise toplam ölçek puan ortalamasının 65.95±11.57 olduğu belirlenmiştir (Altınbaş ve İster, 2020). Yapılan çalışmalar ve bu araştırma verileri benzerlik göstermekte olup, hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin hemşirelik mesleğinin bakım verici rolüne ilişkin tutumlarının olumlu olduğunu yansıtmaktadır. Bu durum mesleki eğitim süresince öğretim elemanları tarafından hemşireliğin bakım verici rolünün ön planda tutulması ve kazandırılan mesleki değerler sonucu olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin yaşlarına göre hemşirelerin bakım verici rolüne ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Çalışma grubunun sadece 3. ve 4. sınıfları içermesi ve öğrencilerin yaşlarının birbirine yakın olması bunun bir nedeni olarak düşünülebilir. Benzer şekilde hemşirelerle yapılan çalışmalarda da yaş gruplarına göre bakım davranışlarının farklılık göstermediği bulunmuştur (Eroğlu, 2018) Bu sonuçlar doğrultusunda yaşın bakım rolüne ilişkin tutumu etkilemediği söylenebilir.

Tablo 3. Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre HBRTÖ toplam ve alt ölçek puan dağılımlarının karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	HBRTÖ Alt boyut 1 ($\bar{x} \pm ss$)	HBRTÖ Alt boyut 2 ($\bar{x} \pm ss$)	HBRTÖ Alt boyut 3 ($\bar{x} \pm ss$)	HBRTÖ Toplam puan ($\bar{x} \pm ss$)
Yaş				
19-21 yaş	29.44±3.57	17.73±1.97	20.80±2.68	67.98±7.43
22-24 yaş	30.47±3.35	17.92±1.76	21.52±2.55	69.92±7.07
25 yaş ve üzeri	29.40±4.77	18.40±0.89	20.60±2.40	68.40±6.76
p*	0.06	0.62	0.10	0.11
Cinsiyet				
Kadın	29.95±3.25	17.87±1.73	21.10±2.50	68.93±6.63
Erkek	28.64±4.93	17.38±2.72	20.56±3.45	66.58±10.64
p**	0.11	0.13	0.24	0.18
Mezun olduğu lise				
Sağlık Meslek Lisesi	28.09±7.67	16.63±4.38	20.54±5.76	65.27±17.46
Genel Lise	29.84±3.28	17.85±1.72	21.04±2.47	68.74±6.65
p**	0.76	0.53	0.49	0.99
Mesleği Seçme Nedeni				
Mesleği sevmesi				
Evet	30.31±3.92	17.84±2.21	21.39±2.95	69.55±8.43
Hayır	29.49±3.31	17.79±1.72	20.83±2.47	68.12±6.68
p**	0.01	0.34	0.04	0.02
Ailesinin İsteği				
Evet	29.21±2.90	17.95±1.43	20.80±2.20	67.97±5.79
Hayır	29.87±3.64	17.78±1.97	21.06±2.73	68.72±7.58
p**	0.09	0.92	0.32	0.21
İş imkânı				
Evet	29.54±3.34	17.78±1.76	20.92±2.52	68.24±6.79
Hayır	30.14±3.84	17.85±2.09	21.19±2.85	69.19±8.13
p**	0.07	0.43	0.25	0.13

*Kruskal Wallis Testi

**Mann Whitney U Testi

Çalışma bulgularına göre öğrencilerin hemşirelerin bakım verici rolüne ilişkin tutum puan ortalamalarında kadın ve erkek cinsiyet arasında fark bulunmamaktadır. Çalışmamızla benzer şekilde Uzelli Yılmaz ve ark. (2017) yapmış olduğu çalışmada da bakım rolüne ilişkin tutumun cinsiyete göre farklılık göstermediği ifade edilmektedir. Aynı şekilde hemşirelerle yapılan bir çalışmada da cinsiyete göre ölçek toplam puanı ve alt boyut puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı belirtilmiştir (Altınbaş ve İster, 2020). Bu sonuçlar kadın mesleği olarak kabul edilen hemşireliği günümüzde erkeklerinde yerine getirmesinin hemşireliğin yapı taşı olan bakım rolünde değişikliğe neden olmadığını düşündürmektedir.

Çalışmada öğrenci hemşirelerin mezun oldukları lisenin öğrencilerin hemşirelerin bakım verici rolüne ilişkin tutumlarını etkilemediği, ancak genel lise mezunu olanların ölçek puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır Cerit ve ark.'nın öğrencilerin bakım davranışlarını değerlendirdiği çalışmada da benzer şekilde mezun olunan lisenin bakım davranışı puanlarını etkilemediği belirlenmiştir (Cerit ve ark., 2019). Bu durum mesleğe yönelik bilgi, beceri ve tutumun kazanılmasında lise eğitiminin değil devam ettikleri lisans eğitiminin etkili olması ile açıklanabilir.

Çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin meslek seçme nedenlerine göre HBRTÖ puanları incelendiğinde, mesleği severek seçen öğrencilerin diğerlerine göre "Hemşirenin Özbakım

Gereksinimlerinin Giderilmesi ve Danışmanlık Rolüne İlişkin” tutum alt boyutu, “Hemşirenin Tedavi Sürecindeki Rollerine İlişkin” tutum alt boyutu ve toplam ölçek puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde öğrencilerin bakım davranışlarına ilişkin yapılan çalışmada insanlara yardım etmek için bu mesleği gönüllü seçenlerin bakım davranış puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Türk ve ark., 2018). Bu durumun öğrencilerin bölüme gelmeden önce meslek hakkında olumlu düşüncelerinin olmasının mesleği sevmelerine neden olmasından ve mesleğin temel rollerini daha iyi kabullenmelerinden kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda bu mesleği yerine getiren bireylerin bakım verici role ilişkin tutumlarının yüksek olmasının verilen hemşirelik hizmetinin de kalitesini artıracakı düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin hemşirelerin bakım verici rolüne ilişkin tutumlarının yüksek olduğu, mesleği sevdiği için tercih eden öğrencilerin hemşirelik mesleğinin bakım rollerine ilişkin daha olumlu tutum içinde oldukları saptanmıştır. Bu sonuçlara göre meslek eğitimi esnasında hemşirenin bakım rollerini pekiştirmeye yönelik müfredatın zenginleştirilmesi, eğitmen ve klinik hemşirelerinin iş birliği içerisinde olduğu bakım odaklı uygulamaların yürütülmesi, meslek tercihinin yapıldığı lise düzeyinde hemşirelik mesleğine ilişkin tanıtım ve kariyer planlaması konusunda hemşirelik öğretim elemanları tarafından yol gösterici programların düzenlenmesi, hemşirelerin bakım verici rolünün geliştirilmesine yönelik sorunların belirlenmesi, bunlara yönelik girişimlerin geliştirilmesi ve uygulanması önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sınırlılığı, ilde hemşirelik bölümü bulunan tek bir devlet üniversitesi olması nedeniyle sınırlı sayıda öğrenciye ulaşılmasıdır.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Araştırmanın yapılabilmesi için Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Anabilim Dalı Akademik Kurul Kararı (Toplantı sayısı:2019/09- Karar Sayısı:10) ve Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu’ndan etik kurul onayı (Karar No:128) alınmıştır. Araştırmaya dahil edilecek öğrencilerden yazılı ve sözlü olurlarının alınmasının ardından bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Fikir- Kavram: HK, Tasarım: ÖC, HK, Danışmanlık: ÖC, Verileri Toplanma/Veri İşleme: HK, Analiz ve Yorum: ÖC, HK, Kaynak Tarama: HK, Makalenin Yazımı: HK, Eleştirel İnceleme: ÖC.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Çalışmada hemşireliğin en önemli rolü olan bakıma ilişkin öğrenci hemşirelerin tutumları belirlenmiştir.
- Çalışma, hemşirelik eğitiminde bakım verici rolün geliştirilmesine yönelik sorunların belirlenmesi, bunlara yönelik girişimlerin geliştirilmesi için farkındalık oluşturmaya katkı sağlamaktadır.

Kaynaklar

- Aktaş E. (2013). Öz, bakım ve tedavi kuramı. Ocakçı A, Alpar Ş, Hemşirelikte kavram, kuram ve model örnekleri. İstanbul Tıp Kitabevi, p. 85-101.
- Altınbaş Y, İster ED. (2020). Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları ve bireyselleştirilmiş bakım algıları. Süreli Tıp Eğitimi Dergisi, 29(4), 246-254.
- Atar NY, Aştı TA. (2012). Bakım Odaklı hemşire-hasta etkileşimi ölçeğinin güvenilirlik ve geçerliliği. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 20(2), 129-139.
- Baykara ZG. (2014). Hemşirelik bakımı kavramı. Türkiye Biyoetik Dergisi, 1(2), 92-99.
- Bayraktar D, Eşer İ. (2017). Hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışları. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 20(3), 188-194.
- Cerit B, Bilgin NÇ, Coşkun S, Yorgun, S. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin bakıma ilişkin tutum ve davranışları. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(4), 727-733.
- Eroğlu N. (2018). Acil servise başvuran hastaların hemşirelerin bakım davranışlarını değerlendirmesi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 20(2), 13-21.
- Ertem G. (2007). Geliştirilen standartlar doğrultusunda verilen hemşirelik bakımının bakım kalitesine ve hasta memnuniyetine olan etkisinin incelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 4(2), 3-13.
- Erzincanlı S, Yüksel A. (2018). Öğrenci hemşirelerin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutum ve davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 21(1), 10-17.

- Karaahmetoğlu GU, Ecevit ŐA. (2017). Hemşirelik Bakım Rolü Oryantasyon Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi, 6(1), 1-7.
- Koçak C, Albayrak SA, Duman N B. (2014). Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 11(3), 16-21.
- Korhan EA. (2019). Öz, tedavi ve bakım teorisi. A. Karadađ, N. Çalışkan, & Z.G. Baykara (Ed.), Hemşirelik Teorileri ve Modelleri. Akademi Basın Yayıncılık, p. 240-256.
- Nahcivan N. (2014). Nicel araştırma tasarımları. Erdoğan S, Nahcivan N, Esin M, Hemşirelikte Araştırma. Nobel Tıp Kitabevi, p.101-103
- Ortabag T, Tosun N, Bebi H, Yava A, Çiçek HS. (2010). Yatağın diğer tarafı: Hemşirelik Yüksek Okulu birinci sınıf öğrencilerinin eğitim amaçlı hastaneye yatma deneyimleri. Gülhane Tıp Dergisi, 52, 189-197.
- Pfaff K, Baxter P, Jack S, Ploeg J. (2014). An integrative review of the factors influencing new graduate nurse engagement in interprofessional collaboration. Journal of Advanced Nursing, 70(1), 4-20.
- Türk G, Adana F, Erol F. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme nedenleri ile bakım davranışları algısı. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 7(3), 1-10.
- Yılmaz D, Gökdere Çınar H. (2017). Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bakım odaklı hemşire-hasta etkileşimine yönelik tutumlarının incelenmesi. Journal of Human Sciences, 14(4), 3300-3309.
- Yılmaz DU. (2017). Bir palyatif bakım kliniğinde hemşirelik bakım kalitesinin değerlendirilmesi. Journal of Human Sciences, 14(3), 2968-2980.
- Yılmaz DU, Dilemek H, Yılmaz D, Korhan AE, Çelik E, Rastgel H. (2017). Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları ve ilişkili faktörler. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi, 10, 83-97.